

ערך עשיר⁽³⁾. שבאופן הזה חייב העשיר אף הוא — שהרי העריך את עצמו — ודומה לקרבנות, ועל כן דינו כקרבנות.

גמרא:

והוינן בלשון המשנה שנקטה השג יד ב"נודר": והרי דין השג יד במעריך הוא ולא בנודר. שהנודר הוא מי שאמר: "דמי עלי", שאינו נידון בהשג יד אלא צריך ליתן את הכל כשיוכל לתת, אף על פי שעכשיו אין ידו משגת. ואם כן היה לו לתנא לומר את דין השג יד במעריך?!

ומשנינן: מה שנקט התנא בלשון "נודר", זה בדכתיב בתורה לשון זה לענין ערכין בדין השג יד. וכך כתוב: על פי אשר תשיג יד "הנודר" יעריכנו הכהן.

ותו מתמהינן אלישנא דמתניתין: וכי "השנים — בנידר" הן תלויות? והרי חילוק

השנים ב"נערך" הוא ולא ב"נידר", שהאומר "דמי פלוני עלי" אין הוא נידון לפי מדת השנים של אותו פלוני אלא כפי שוויו של אותו פלוני להיות נמכר בשוק. ואם כן היה לתנא לשנות: "והשנים — בנערך"?!
 ומשנינן: איידי דאמר התנא: השג יד ב"נודר" וכמו שפירשנו, אמר נמי: "השנים — בנידר".

ומשנינן: איידי דאמר התנא: השג יד ב"נודר" וכמו שפירשנו, אמר נמי: "השנים — בנידר".

שנינו במשנה: השג יד בנודר כיצד? עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני.

מאי טעמא? דאמר קרא: אשר תשיג יד ה"נודר" — בנודר תלה רחמנא ולא בנערך! [ונכלל בזה גם האופן השני שבמשנה, בנודר שאמר "מה שאמר זה עלי", שזהו גם נודר — עפ"י ראב"ד בתו"כ, ועיין תוס'].

שנינו במשנה: אבל בקרבנות אינו כן, הרי שאמר: "קרבנו של מצורע זה עלי", היה מצורע עני מביא קרבן עני!

החיוב כפי המדיר כמו בערכין, ולדעת רש"י הרי אין זה דומה כלל שדברי רבנן בערכין זה כשקיבל על עצמו חיוב חדש ובה נידון כפי המדיר אך בקרבנות הרי קיבל לפטור את חוב חברו ובה יהיה נידון מסברא כפי חיובו של הראשון.

3. בעשיר שקיבל על עצמו ערך עני לא מבואר במשנה מה דעת רבי אם גם בזה קובע חיובו של הראשון שהוא עני, ובתוספות בהמשך [ד"ה הכא נמין מפורש שבה מורה רבי שחייב בערך עשיר כפי המדיר.

והרמב"ם פסק את דינו של רבי באופן שעני שקיבל ערך עשיר נותן ערך עשיר. אך לא הביא את האופן ההפוך של עשיר שקיבל על עצמו

שהעשיר מכל מקום חייב להשלים לערך עשיר וזה שהקשו שהרי פירש שיפטור את העשיר מחיובו וכשנידון בהשג יד איננו פוטר את חיובו של העשיר.

וכל זה דעת התוספות רגמ"ה והראב"ד. אך כתב בליקוטי הלכות שמדברי רש"י משמע שלא מדובר שקיבל על עצמו לפטור את חיובו של העשיר, אלא מדובר שקיבל על עצמו ערך חדש כמו הערך שקיבל על עצמו העשיר ובה המחלוקת שלדעת רבנן זה חיוב בפני עצמו ונידון בהשג יד ולדעת רבי יש לזה דינים כמו של ערך העשיר ואיננו נידון בהשג יד.

אך תמה הליקוטי הלכות שהרי הגמרא מדמה לזה את הדין של המקבל על עצמו קרבנות חברו שלדעת רבנן מסברא צריך להיות